

Effectenanalyse Thuishuis Project Woerden

Een tussenstand

7 juni 2016

Samenstelling:

1. Vooraf

Stichting Thuishuis Woerden zet in Woerden een Thuishuisproject op poten, met steun van de gemeente Woerden. Het Thuishuisproject, 'gerund' door vrijwilligers, bestaat uit twee delen. Het Thuishuis, een kleinschalige woonvorm voor alleenstaande ouderen die niet alleen willen wonen en/of (dreigen te) vereenzamen, en het Thuisbezoek waarin vrijwilligers ook actief zijn in de betreffende buurt/wijk bij dezelfde doelgroep in hun eigen woonomgeving.

Bij de subsidieverlening is afgesproken om een effectanalyse uit te voeren. Voor u ligt het rapport van de tussenstand. Voor een effectanalyse is het nog te vroeg, met name omdat het Thuishuis nog van de grond moet komen. Volgens de laatste verwachtingen zal dit medio voorjaar/zomer 2017 gerealiseerd zijn. Deze tussenstand richt zich met name op het Thuisbezoek. Wel wordt op basis van bestaand onderzoek een 'doorkijk' gegeven van de mogelijke effecten van het Thuishuis.

2. Aanpak

Voor de evaluatie zijn de volgende activiteiten verricht:

- twee maal interview coördinator en assistent-coördinator
- eerste casusanalyse o.b.v. registratie en mondelinge toelichting van de eerste coördinator en assistent-coördinator
- tweede casusanalyse o.b.v. registratie rond de meest recente casussen van de huidige coördinator
- analyse documenten
- opstellen rapport Tussenstand

De evaluatie richt zich op de periode van december 2014 tot en met mei 2016. Daarin heeft het Thuishuisproject met 38 bewoners van Woerden contact gehad.

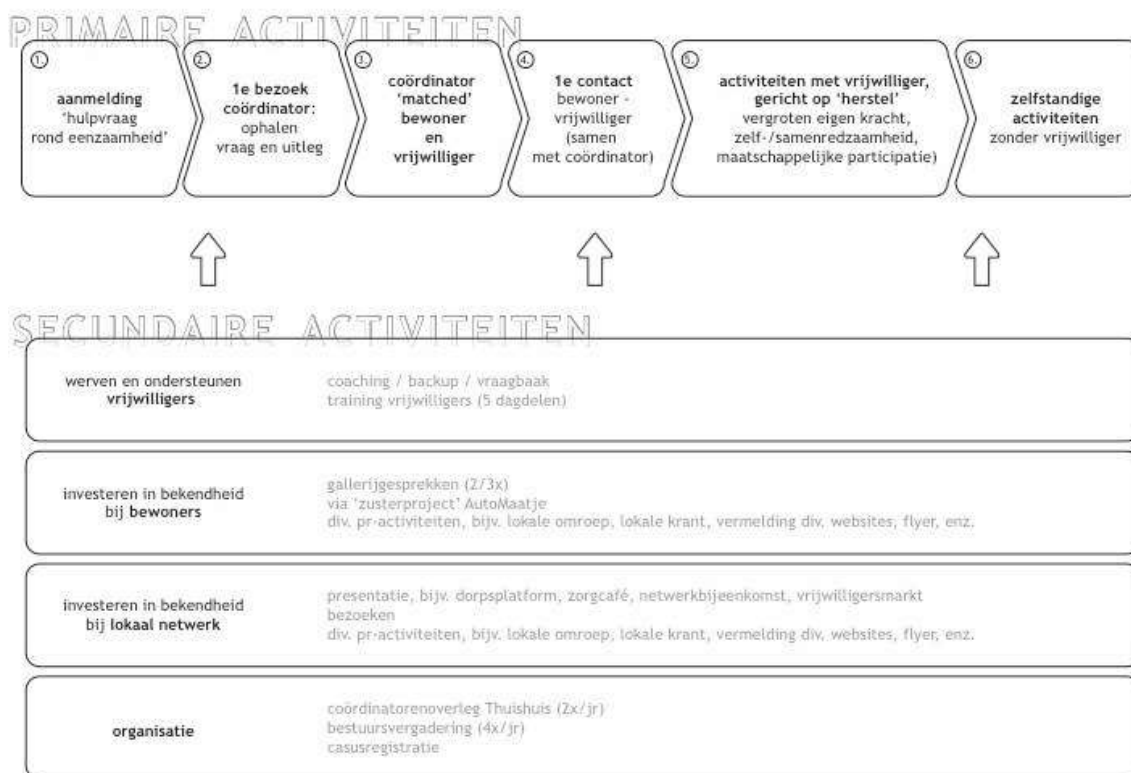
Het betreft een kwalitatieve procesevaluatie van de stappen die gezet worden binnen het Thuisbezoek-concept. Er is geen effectmeting gedaan bij de inwoners zelf. Het zou een te zware onderzoeksopzet vragen om gedegen effecten te registeren én deze ook echt toe te schrijven aan het Thuisbezoek. Bij de toekomstige bewoners van het Thuishuis is dit wel de bedoeling.

3. Het Thuisbezoek

Het Thuisbezoek kent twee soorten activiteiten:

- het primaire proces waarin inwoners ondersteund en geactiveerd worden om uit hun eenzaamheid te komen en weer 'mee te doen';
- het secundaire proces met de activiteiten die nodig zijn om dit proces op te starten en goed te laten verlopen.

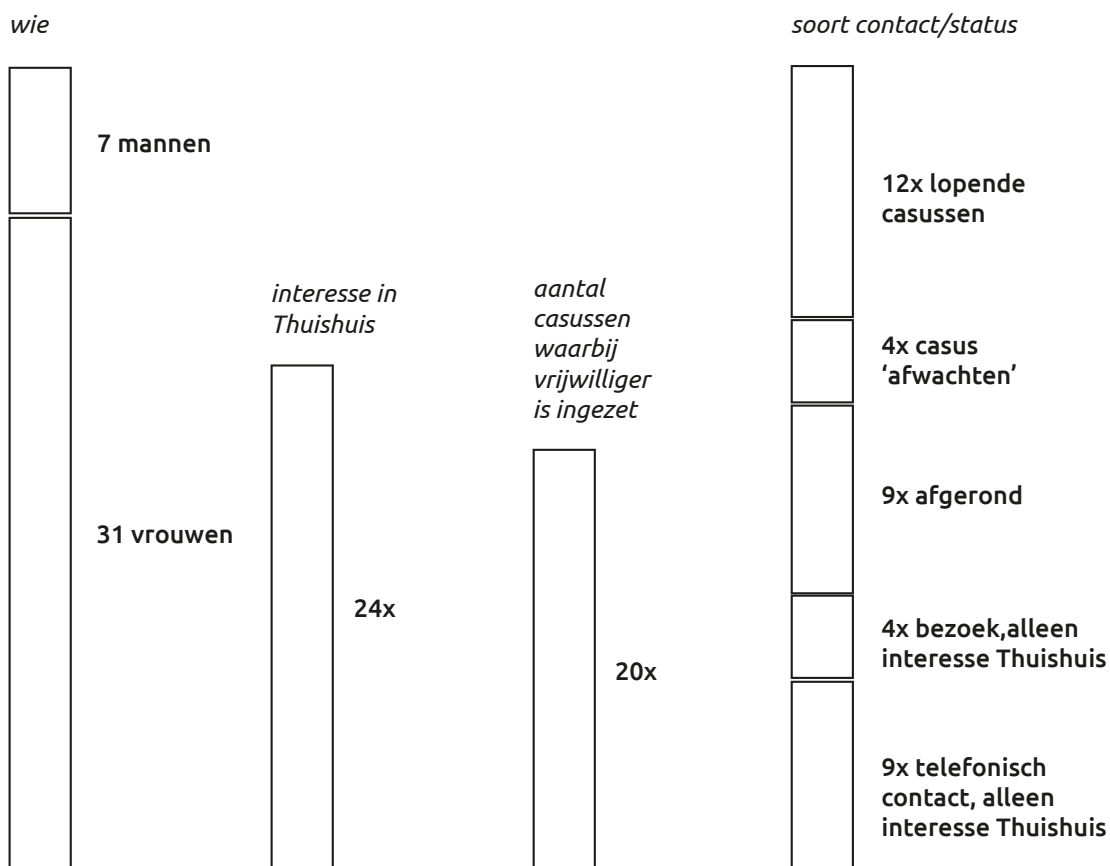
Onderstaand schema geeft de activiteiten weer volgens het concept.

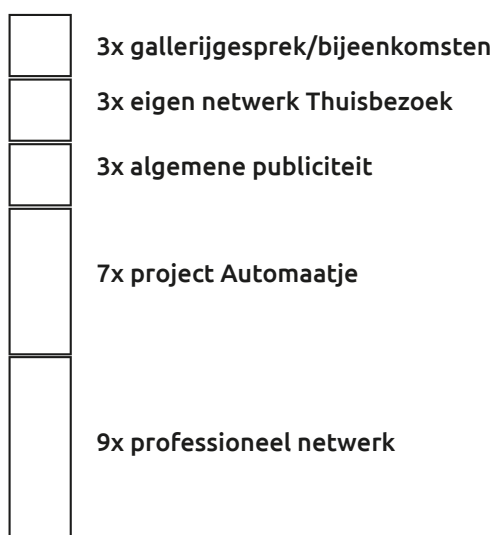
Het Thuisbezoek opereert 'vraaggericht' en 'op maat'. Zo komt het voor dat de coördinator na het 1^e bezoek (2.) een bewoner direct weet te matchen aan een 'maatje' (6.). Of dat de vrijwilliger betrokken blijft bij de bewoner (5. en 6. smelten samen). Of dat het 1^e bezoek (2.) telefonisch afgedaan wordt.

4. Het casusbeeld

In de onderzoeksperiode zijn 38 inwoners in contact geweest met Thuishuis/-bezoek. Daarvan vielen er 16 in de periode van de eerste casusanalyse (dec. 2014 t/m feb. 2016) en 22 in de periode met de huidige coördinator (vanaf medio maart 2016). Daar zijn de volgende gegevens van bekend:

hoe in aanraking met Thuisbezoek?*

welke leeftijd?*

	<i>jongste bewoner</i>	<i>gemiddelde leeftijd</i>	<i>oudste bewoner</i>
	54	74	93
	jaar	jaar	jaar

* deze cijfers zijn alleen beschikbaar voor een deel van de totale groep (25 van 38 bewoners)

Bij veel casussen was er sprake van:

- fysieke problemen, die belemmerend werkten voor het 'mee doen';
- familie, die wel aanwezig is, maar op afstand woont en/of geen tijd heeft.

In de tussenevaluatie is (nog) geen effectmeting gedaan. Er is zicht op fase 1. t/m 5. van de primaire activiteiten. Het kwam 20 maal tot een geslaagde 'match' met een vrijwilliger. In andere casussen lukte dat niet of minder. De achtergrond daarvan is de ingewikkelde achtergrond/problematiek van de inwoner, waardoor er hoge eisen aan de vrijwilliger worden gesteld en die vervolgens niet beschikbaar was. Ook kunnen de omstandigheden van de bewoner zo zijn, dat eerst aantal zaken op hun plek moeten vallen, voordat een vervolgstap zinvol is (de 4 casussen 'afwachten').

5. De tussenstand

Het concept werkt

In groot deel van de casussen is het traject in grote lijnen naar wens verlopen en is het tot de inzet van een vrijwilliger gekomen. Daarmee is duidelijk dat het concept in principe werkt.

Veel energie in het secundaire proces: noodzakelijke voorinvestering

Er is veel energie en tijd gaan zitten in de secundaire activiteiten: met name het bekend maken van het initiatief en een plek verwerven in het lokale netwerk. Zo zijn diverse gesprekken met bijv. professionals gevoerd en zijn meerdere presentaties gegeven.

Dit wordt gezien als een noodzakelijke tijdsinvestering om van de grond te komen en in contact te komen met inwoners en vrijwilligers. Er zijn aanwijzingen dat dit zijn vruchten afwerpt: de meeste inwoners (9x) komen via het professionele netwerk bij Thuishuis en ook via de algemene publiciteit hebben enkele bewoner het Thuisbezoek gevonden (3x).

Aandachtspunt is dat de secundaire activiteiten ook het nodige onderhoud vergen. Het is geen eenmalig investering. Professionals in het netwerk krijgen een andere baan, er komen nieuwe spelers. En oudere inwoners vergeten nogal eens wat.

Dit is ook een punt van aandacht bij een mogelijke uitbreiden van het werkgebied. Elk nieuw gebied moet 'veroverd' worden.

Naar verwachting van de betrokkenen speelt hier ook mee dat het Thuishuis er nog niet staat. De verwachting is dat dit de nodige publiciteit met zich meebrengt, waardoor ook het Thuisbezoek bekender wordt.

Belang van het juiste vinden

Het primaire proces begint bij een vraag van een oudere inwoner. Ook het uiteindelijke succes 'aan het eind' van het primaire proces (fase 6.) wordt in grote mate al bepaald door deze vraag (fase 1.). In sommige casussen bleken mensen niet op de juiste plek bij het Thuisbezoek, bijvoorbeeld omdat er geen sprake was van (dreigende) eenzaamheid en familie eigenlijk vooral nog een leuke besteding voor een 'lege middag in de week' zocht. Dit blijkt vaak pas gaandeweg. Maar dat kost daarmee wel inzet en levert geen succesvol Thuisbezoek op. En met een beetje pech zorgt het voor een teleurstelling voor de inwoner.

Specifiek speelt dit met het 'zusterproject' AutoMaatje. Dit is (met aparte financiering) voortvarend opgepakt door dezelfde coördinator en assistent-coördinator in de verwachting dat daarmee beter in contact kan worden gekomen met de doelgroep. In de eerste fase bleken deze contacten niet altijd de juiste voor het Thuisbezoek: geen enkele van de geanalyseerde casussen was via AutoMaatje bij het Thuisbezoek binnengekomen. Bij de tweede fase bleek AutoMaatje wel een goede 'leverancier': in ieder geval 7 casussen.

Dat bevestigt het belang van de secundaire activiteiten: niet alleen een brede, maar ook 'juiste' bekendheid in het lokale netwerk. Waarvoor is het Thuisbezoek wel én niet?

De coördinator als sleutelpersoon

In het proces van het Thuisbezoek speelt de coördinator een sleutelrol. Hij/zij voert de eerste gesprekken, is het eerste aanspreekpunt voor de vrijwilligers en initieert en coördineert de secundaire activiteiten. De coördinator is een (deels) betaalde functie en wordt bijgestaan door een assistent. De coördinator heeft 8 betaalde uren per week ter beschikking. Daarnaast is/wordt veel eigen (vrijwillige) tijd geïnvesteerd.

Met name tijdens het eerste contact (activiteit 2.) moet de coördinator een goede aansluiting bij de bewoner zien te krijgen om de goede ondersteuningsvraag rond (dreigende) eenzaamheid op te halen, samen met de oudere, alleenstaande bewoner.

Vrijwilliger als bepalende factor

Na een bezoek van de coördinator wordt de inwoner gekoppeld aan een vrijwilliger. Daarvoor is het van belang dat er voldoende vrijwilligers beschikbaar zijn én dat er binnen deze groep ook een goede spreiding is van interesses, beschikbaarheid, ervaring en mogelijkheden. In de eerste helft van 2016 waren er gemiddeld vijf tot zes vrijwilligers actief. Dat bleek voor dat moment voldoende. Elke vrijwilliger volgt een training van 5 dagdelen. Medio februari 2016 waren er 3 van deze trainingen verzorgd. Medio mei 2016 hebben 12 nieuwe deelnemers de eerste fase van de training doorlopen.

Bij groei van het aantal inwonersvragen zal de poule van vrijwilligers vanzelfsprekend moeten mee groeien. Maar ook weer niet veel harder. Als er 'te veel' vrijwilligers zijn, kan men weer afhaken omdat er weinig te doen is.

In de geslaagde casussen bestaat de indruk dat het voor vrijwilligers ook veel voldoening geeft. In een enkel geval groeit er zelfs een gelijkwaardige relatie. De vrijwilliger blijft dan ook langer betrokken bij de inwoner, omdat bijvoorbeeld de overdracht naar een 'maatje' mogelijk tot een breuk zou leiden. Bij een casus was er ook betrokkenheid in een terminale fase van de inwoner. Dit is niet conform het oorspronkelijke concept. Maar blijkbaar voelt het voor inwoner en vrijwilliger logisch.

Het 'match-maken'

Het 'matchen' blijkt echt maatwerk. Inwoners kunnen hele specifieke wensen/eisen hebben ('liefst een man', 'alleen op dinsdagmiddag'), die soms ook weinig met eenzaamheid of 'weer mee doen' te maken hebben ('ik wil iemand kunnen bellen als er iets is').

In enkele gevallen moet de coördinator veel energie besteden rond het 1^e bezoek en de match. Sommige mensen zijn opstandig, zijn (in eerste instantie) niet enthousiast over de gesuggereerde vrijwilliger of mogelijkheden, of kampen met een complexe problematiek.

Schakelmomenten

Het primaire proces kent diverse schakelmomenten waarop inwoners met iemand in aanraking komen:

- het begint met de signaleerder: degene die Thuisbezoek oppert (in sommige gevallen is dat de inwoner zelf, meestal een ander);
- dan volgt een gesprek met de coördinator;
- daarna komt de vrijwilliger in beeld;
- en deze vrijwilliger vertrekt weer zodra de activering op een 'natuurlijke wijze' kan verlopen en er bijvoorbeeld een contact is met een 'club' of een maatje is gevonden.

Bij elke schakel vindt informatie-overdracht plaats, vindt een nieuwe kennismaking plaats, moet iets van vertrouwen groeien en is er dus risico dat het stukt.

Ook inwoners hikken tegen deze vele overdrachtsmomenten aan. De aanpak sluit op twee punten niet altijd aan bij de verwachting van de inwoner:

- men vindt het lastig dat coördinator alleen bemiddelt en men weer moet kennismaken met een nieuw persoon: de vrijwilliger;
- men vindt het lastig dat de vrijwilliger in principe tijdelijk is en ook eigenlijk ook weer overdraagt.

In sommige casussen werd mede om deze redenen ook van het concept afgeweken.

Voorwerk Thuishuis

In 24 van de 38 casussen is er bij inwoners (ook) belangstelling voor het Thuishuis. Bij 13 daarvan was dat ook de enige vraag. Dit is te zien als een bevestiging van de meerwaarde van de samenhang van beide trajecten.

6. Doorkijk Thuishuis

Momenteel wordt het gewerkt aan de voorbereiding van het Thuishuis. Gemikt wordt op de huisvesting van 6 personen. In samenwerking met de woningcorporatie wordt daartoe een pand verbouwd. Volgens de laatste verwachtingen zal dit medio voorjaar/zomer 2017 gerealiseerd zijn.

In het verleden zijn reeds twee effectanalyses naar het Thuishuis-concept uitgevoerd:

- Maatschappelijke rendementsanalyse Thuishuis. Een eerste tussenstand (in opdracht van SEV, 22 april 2012)
- Effectanalyse Thuishuis - Inzicht in de maatschappelijke meerwaarde (in opdracht van het Ministerie van BZK, 11 juni 2015)¹

Het eerste rapport betreft een ex ante-analyse van het Thuishuis Deurne. Het tweede rapport is recent en bevat een zogenaamde maatschappelijke kostenbaten-analyse op basis van twee operationele Thuishuizen (Deurne en Amstelveen).

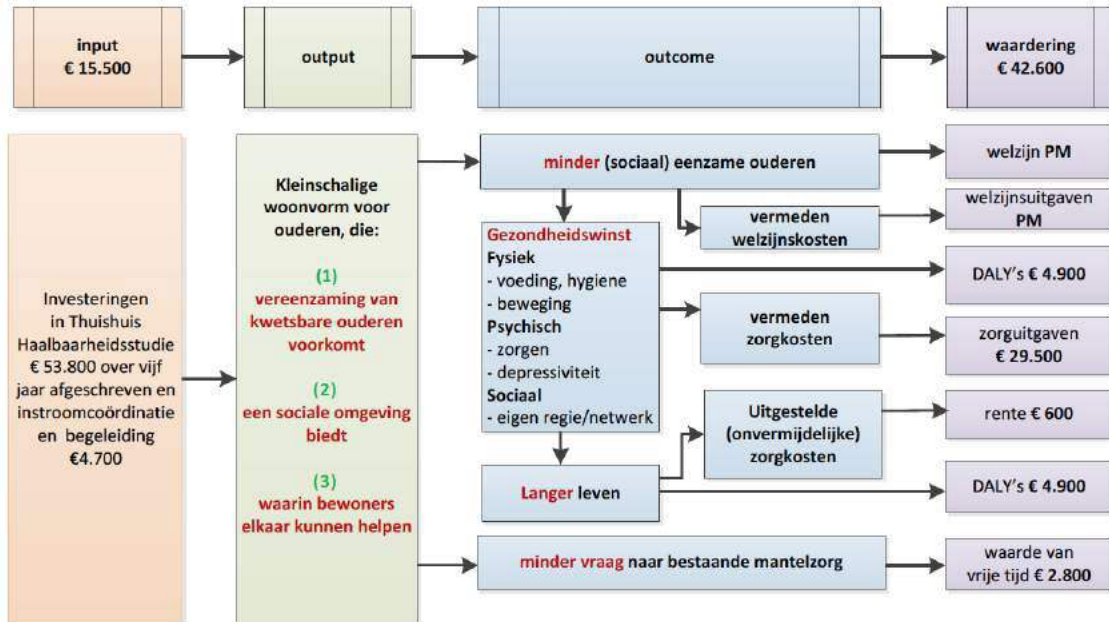
De effecten van bewoners liggen in de welzijnsinst en gezondheidswinst die ontstaat door het samenwonen in het Thuishuis. Welzijnsinst ontstaat doordat bewoners zich veilig voelen en dat er aanspraak is. Bewoners voelen zich zelfstandig en minder kwetsbaar. Bewoners geven

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/06/11/rapport-effectanalyse-thuishuis-inzicht-in-de-maatschappelijke-meerwaarde>

daarbij aan dat het 'samenleven' niet vanzelf gaat. De aanwezigheid van een coördinator als 'samenleef coach' wordt gewaardeerd.

De gezondheidswinst is te verwachten op basis van expertinschatting en de beschikbare theoretische inzichten. De sleutel hiervoor ligt in het voorkomen van eenzaamheid.

Schematisch geeft het RIGO-rapport dit als volgt weer:

Links staan de kosten (per jaar) van een Thuishuis (met 6 bewoners). Rechts de 'waardering' van de effecten. Deze zijn deels gebaseerd op de vertaling van de gezondheidswinsten in zogenaamde DALY's (Disability Adjusted Life Years). Deze kunnen vervolgens gewaardeerd worden met een rekenregel in euro's.

Deze resultaten kunnen niet één-op-één doorgetrokken worden naar de Woerdense situatie. Wel maakt het goed duidelijk welke gezondheids- en welzijnseffecten te verwachten zijn voor bewoners. Bovendien laten beide effectanalyses een duidelijk positief maatschappelijk rendement zien. Dit is een goede indicatie dat het concept van het Thuishuis een waardevolle maatschappelijke investering is.

In de voorgenomen effectanalyse van het Thuishuis Woerden zullen de casussen van enkele bewoners geanalyseerd worden met de Effectencalculator². Hierbij zal met betrekkenen een inschatting gemaakt worden van de werkelijk gerealiseerde maatschappelijke winst.

² voor meer informatie zie: www.effectencalculator.nl